Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Lausunto

18.11.2021

04.03.00
SMDno-2019-997

Eduskunta
Lakivaliokunta

Eduskuntatunnus U 14/2022 vp
Asia: **Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi ympäristönsuojelusta ja rikosoikeudellisin keinoin ja direktiivin 2008/99/EY korvaamiseksi.**

Komissio antoi 15 päivänä joulukuuta 2021 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi ympäristönsuojelusta rikosoikeudellisin keinoin ja direktiivin 2008/99/EY korvaamisesta (COM(2021) 851 final). Direktiiviehdotus on osa keinoja, joilla komissio pyrkii ympäristörikollisuuden torjunnan tehostamiseen.

Direktiiviehdotusta on käsitelty neuvoston työryhmässä tammikuusta 2022 alkaen. Kesäkuussa 2022 oikeus- ja sisäasioiden neuvostossa hyväksyttiin osittainen yleisnäkemys direktiivin 2–4 artikloista (määritelmät, rangaistavaksi säädettävät teot sekä yllytys, avunanto ja yritys) sekä niihin liittyvistä johdanto-osan kappaleista. Myös Suomi hyväksyi osittaisen yleisnäkemyksen, johon saatiin neuvoteltua täsmennyksiä ja joustavuutta esimerkiksi rikosten määritelmät sisältävään 3 artiklaan.

Direktiiviehdotuksesta kokonaisuudessaan on tarkoitus saavuttaa neuvoston yleisnäkemys oikeus- ja sisäasioiden neuvostossa 8.–9.12.2022.

Työryhmätason neuvottelut direktiiviehdotuksesta jatkuvat vielä marraskuussa, eikä oikeus ja sisäasioiden neuvostossa käsiteltävää asiakirjaa ei ole vielä saatavilla. Tämä kirjelmä perustuu viimeisimpään kompromissiehdotukseen.

Sisäministeriön poliisiosasto lausuu asiasta seuraavaa:

Poliisiosasto on lausunut valtioneuvoston U-kirjelmästä U 14/2022 vp eduskunnalle 28.2.2022. Lausunnossa on muun muassa todettu, että Suomen ympäristörikoslainsäädännön rangaistusmaksimit ovat varsin hyvin linjassa muun lainsäädännön kanssa. Nykyisen oikeuskäytännön on kuitenkin vaikea nähdä tukevan ympäristörikostorjunnan ennalta estävyyttä ja vaikuttavuutta. Keskimääräinen rangaistus ympäristönturmelemisesta on viime vuosina ollut noin 50 päiväsakkoa.

Suomessa ympäristörikoksia tehdään yritystoiminnassa pääsääntöisesti taloudellisen hyödyn tavoittelun vuoksi. Tästä syystä rikoshyödyn pois ottamista on pidettävä aivan keskeisenä toimenpiteenä rikosprosessissa. Vastaavalla tavalla tulisi kuitenkin suhtautua oikeushenkilön rangaistusvastuun toteuttamiseen ympäristörikostorjunnassa. Tällaisten rikosten esitutkinnassa on joskus tilanteita, joissa tekijäkeskeistä ajattelua ei voida soveltaa. Oikeushenkilö kuitenkin hyötyy rikoksesta.

Kirkkokatu 12, Helsinki
PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Vaihde 0295 480 171 | kirjaamo@intermin.fi | www.intermin.fi

Direktiivin 7 artiklassa ehdotetaan oikeushenkilölle vaihtoehtoisesti määrättävän sakkorangaistusta joko liikevaihtoon perustuvan prosenttiosuuden mukaisesti tai huomattavan korkeita enimmäissakkoja. Kumpikin vaihtoehto kiristää huomattavasti Suomen nykyistä lainsäädäntöä ja erityisesti oikeuskäytäntöä.

Ehdotuksen mukaan oikeushenkilön rangaistusvastuun toteutettaisiin siten, että sakon enimmäisrangaistuksen vähimmäistaso määräytyisi prosenttiosuutena (5 tai 3 % riippuen rikoksen vakavuudesta) oikeushenkilön maailmanlaajuisesta liikevaihdosta. Vaihtoehtoinen malli, jonka mukaisesti oikeushenkilölle määrättävien sakkojen enimmäisrangaistuksen vähimmäistason tulisi olla vähintään 40 tai 24 miljoonaa euroa. Jäsenvaltiot voisivat valita, kumpi menetelmä otettaisiin kansallisesti käyttöön.

Oikeushenkilön rangaistusvastuun määrittämiseen liikevaihdon prosenttiperusteisuuden huomioiminen voisi tuoda omalla tavallaan selkeyttä oikeuskäytänteisiin. Koska isojen kansainvälisten yritysten liikevaihdot ovat suuret pitäisi olla konkreettiset perusteet laskennalle, jolloin oikeuskäytäntö yhtenäistyisi ja ympäristörikostorjuntaan saataisiin merkittävää ennalta estävää vaikuttavuutta.

Poliisitarkastaja Juha Tuovinen

Automaattisesti päivittyvä allekirjoitusfraasi. Älä poista tätä kenttää, jos allekirjoitat asiakirjan sähköisesti.

Jakelu Eduskunta, Lakivaliokunta

Tiedoksi
Krista Mikkonen
Akseli Koskela
Jukka Vornanen
Katarine Lindstedt
Jaana Söderman
Tiina Landström
Veera Priha
oikeus.sm@govsec.fi
kvy.sm@govsec.fi
Tomi Vuori
Poliisiosaston virkaposti